

Sundhed over moral

Som jeg tidligere har hævdet på denne plads, spiller sundheden en central rolle i samfundet i dag. Man kan med nogen ret hævde, at hvor mennesker mødes, vil der ofte også være en sundhedsdagsorden. Det Radikale Venstres sundhedsordfører, Camilla Hersom, hævder fx, at sundhed er hævet over moral og politik.

Ifølge Hersom er "... vi er nødt til at agere på det, vi ved er det rigtige, altså den evidens, der ligger for, hvor skadeligt cigaretter er. Og så synes jeg, at det er vigtigt, at det her ikke bliver gjort til et spørgsmål om moral. Der er nogle, der gerne vil gøre det til et spørgsmål om individets frie ret og 'lever vi ikke længere i et liberalt samfund' og alt muligt andet. Det (...) er noget sludder. Det her handler ikke om moral, det handler om sundhed." (Camilla Hersom interviewet af Poul Friis, P1 Formiddag, 6-1-12).

Når nogle forskere peger på, at sundhed har fået religionens rolle i vestlige samfund, henviser de blandt andet til udsagn der ophøjer sundhed til et område, vi ikke kan (og bør) stille spørgsmål til vigtigheden af. Men er det muligt, som Hersom ønsker, at adskille sundhed fra moral? Er meget nutidigt sundhedsarbejde ikke lige præcis et arbejde, der er guidet af en uantastet, selvfølgeliggjort viden om, hvordan det sunde liv også vil være

det efterstræbelsesværdige gode liv? I den sammenhæng er det afgørende, om sundhed defineres i forhold til en biomedicinsk tankegang med fokus på måling af kroppens funktioner eller fx i forhold til et menneskes psykiske velbefindende. Hvem skal med andre ord gives bemyndigelsen til at definere det sunde og gode liv?

Alle er potentielt syge –

Kritisk samfundsforskning på sundhedsområdet peger på, at det i dag er biomedicinske aktører som læger og andre sundhedsprofessionelle, der definerer, hvad sundhed er – og hvilke liv vi derfor alle bør stræbe efter. Denne forskning viser, at stræben efter det sunde liv, hvor alle risici for udvikling af sygdomme forsøges elimineret, også kan lede til uanede mængder af bekymringer. Man taler om, at sundhedsdiskursen avler en "bekymringsdiskurs". Det kan med andre ord psykologisk set være meget omkostningsfuldt at leve et biomedicinsk defineret sundt liv, da den sunde livsstil nødvendigvis også medfører stor interesse for, om man tilhører en risikogruppe for at udvikle bestemte sygdomme, og hvordan man – i givet fald – bør agere i forhold til denne viden.

Viden om det sunde liv aktualiserer således viden om en forebyggende livsstil,

hvor grænsen mellem syg og rask bliver stadig mere udflydende. Det forebyggende samfund vil i yderste konsekvens udpege alle borgere til at være potentielt syge. Det betegnes som "screeningens paradoks", dvs. at det bare er et spørgsmål om at undersøge kroppen nok, før man finder områder, der bør fokuseres på for at øge sundhedstilstanden. Interessen for den fysiske krops sundhed kan altså utilsigtet bevirke, at vores psykiske tilstand forværres på grund af de mange bekymringer for potentielle sygdomme, som en grundig undersøgelse af kroppen nødvendigvis må generere.

Som vi er vidne til i dag, udvides områderne for målinger af kroppens funktioner markant i disse år, senest med genomforskningen. En undersøgelse vil fx fremvise, at vi hver især bærer på omkring 50 mutantgener, der *måske* resulterer i sygdom. Og – skal vi ikke glemme – *måske ikke*. Når eksperter og politikere som Hersom derfor konkluderer, at den biomedicinske sundhed bør sættes over moral, så argumenterer de for den biomedicinske diskurs' "naturlige" dominans, dvs. at medicinens "evidens" altid er nødvendig og "god" viden, også selv om den måske gør os mere bekymrede. ■

Nanna Mik-Meyer, antropolog
lektor ved Institut for Organisation, CBS

KLUMMEN (LAT. COLUMNA)

Psykolog Nyts klummetekster skrives på skift af seks personer, som har fået frie hænder til at ytre sig om tendenser i det moderne liv og samfund. Skribenterne repræsenterer vidt forskellige fagområder – og opgaven lyder ikke på at skrive om psykologi.